پنجابی کہانی

خالد فرہاد دھاریوال

گھر

خدا بخشے مُنی دا پیو جدوں جیوندا سی اودوں اجے کجھ بھار ہے سی میرا۔ ہُن تے ککھوں ہولی ہوئی پئی آں۔ نونہہ سمجھدی ای کجھ نہیں۔ مُنڈا اے تے اوہ اپنے مونہہ۔ جو دِل چاہے کرن، میں نہ کسے دی دین وچ نہ لین وچ۔ نالے ہُن مینوں کون پُچھدا اے؟ منجی تے بیٹھی سارا دن ایانے کھڈاوندی رہنی آں۔

مُنی نوں ملن نوں جی کردا سی۔ اگے تے پوہ لنگھدیاں ای آ جاندی سی اوہ۔ ہُن چیتر پیا جاندا اے، اوس پھیرا ای نہیں پایا۔ میں جد تیک آپ جان جوگی ساں، جا کے مِل آوندی ہوندی ساں پر ہُن ایس بڈھے سریر نوں کتھے بساں وچ دھریکدی پھراں؟ مُنڈے نوں کہیا، جا کے سکھ ساند پُچھ آ۔ سالی دے چلا گیا سی پر مُنی لئی اوس کول ویہل ای نہیں۔

مُنی توں میں کجھ اوور وی چھیتی جاندی آں۔ چندری چ میرا موہ ای بڑا اے۔ کیہ کراں، ماں جو ہوئی۔ مینوں ای نہیں، ہر اِک ماں نوں دِھی نال اجیہی ای پریت ہوندی اے۔

ایس موہ دا کارن ماں دِھی دا رشتہ تاں ہے ای، ایس توں چُھٹ دوناں وچ عورت ہون دی سانجھ وی ہے اِک کارن۔

میں جدوں کدی پنڈ جاناں تاں ماں بہشتن نے کہنا، "چندریئے، اینی دیر لا دِتی توں؟" میں کہندی، "توں تے اِنج جویں ماں مینوں ای اڈیکدی رہنی ایں۔" اگوں ماں نے متھا چُم کے کہنا، "تے ہور کیہ؟"

ہُن مینوں جد آپ منی دا اُدریواں رہندا اے تاں ماں دے ہیج دا احساس ہوندا اے۔

پندراں ویہہ ورھے ہو گئے مُنی دے ویاہ نوں پر اجے ایہہ کل دی گل جاپدی اے جد مُنی ایس ویہڑے وچ چنگیاں بھر دی پھِر دی سی۔ جدوں مُنی دے ویاہ دی گل تُری تاں خدا بخشے اوہدا پیو کہن لگا، "اکھے سچ ای کہندے، دِھیاں دھریکاں ہوندیاں نے۔ مُنی دے جوان ہون دا پتہ ای نہیں لگا۔" تے پھر ہوکا بھر کے کہیوس، "ربّ نے دُھروں ای دِھیاں دا ان پانی بیگانے گھر نہ لکھیا ہووے تاں ماپے اِک لُوں وی پُٹ کے نہ دین ایہناں دا۔"

تے میں اوہدی گمبھیرتا توڑن لئی کہیا سی، "اسیں وی تاں اپنے ماپیاں دے گھر اِنج ہی پیاریاں ساں۔"

جدوں مُنی نوں ویکھن والیاں آؤنا سی، اوس توں اِک دو دِن پہلاں مُنی دے رُجھیویں ویکھن والے سن۔ اپنی بھرجائی توں اگیرے ہو کے اوس نویں سریوں گھر دی صفائی کیتی۔ جد گھر سج گیا تاں گھر دا سُہاں ای کجھ ہور سی۔ جاپدا ای نہیں سی کہ ایہہ اوہی پہلے والا گھر اے۔ پھر اوہ سہیلیاں نوں نال لے کے اندر وڑی رہی۔ باہروں بھاویں کجھ نہیں سی دِسدا پر میں جان دی ساں کہ اندر کمرے وچ کیہ ہو رہیا اے؟ مینوں پتہ سی کہ مُنی دیاں سہیلیاں اوہنوں وکھ وکھ رنگاں دے کپڑے پوا کے اوہناں دی چھب سج بارے اِک دُوجی دی رائے پُچھ دس رہیاں ہون گیاں۔

تے جد مُنی نوں ویکھن والے آئے، اوس دِن اِک عجیب جیہے احساس دی ولگن وچ آئی ہوئی سی مُنی۔ اندر، ویہڑے تُردیاں پھردیاں من وچ ایہہ خیال کہ کجھ نظراں اوہدے اُتے ای جمیاں ہوئیاں نیں۔ اوہنوں، اوہدے سُہپن نوں اپنے معیار دی ترکڑی وچ تولدیاں ہوئیاں نظراں۔ 'وچاری منی!' اپنے آپ نوں لج دے مہین سالو ہیٹھ کج کے وِچردی ہوئی مُنی اُتے اوس دِن مینوں بڑا ترس آیا۔ (میری ماں نوں وی میرے اُتے اجیہا ترس آیا ہوناا ے۔) پھر پروہنیاں دے جان توں کجھ چِر پہلاں دے پل، فیصلے دے پل۔ جیہناں وچ کُڑی کسے وی رِشتے توں مکت صرف اِک عورت ہوندی اے۔ (جے اوس سمے اوہدے وچوں کسے نوں اپنی دِھی بھین دِسے تاں پھر ایہنوں نندے کون؟) سلاہے جان دی آس دے نال نال کلاہے جان دا خوف۔ تے جدوں مُنی دی ہون والی سس نے چاندیاں ہویاں مُنی دے سر پیار دے کے ہتھ اُتے روپیہ دھریا تاں میرے گلیڈو بھر آئے، پتہ نہیں خوشی دے سن یاں غمی دے۔

جدوں اجے مُنی دا ویاہ نہیں سی ہویا، اوہ بڑا خیال رکھدی سی ایس گھر دا۔ کیہ مجال، کوئی شے ایدھروں اودھر ہو جاوے۔ جے کوئی ہو جاندی تاں اوہ جھٹ لڑن نوں دوڑدی۔ بہتی واری اپنی بھرجائی نال ای مونہہ ماری ہوندی اوس دی۔ میں کئی وار مُنی نوں سمجھاؤندی، "توں کیوں فکر کرنی ایں ایس گھر دی؟ گھر والے سانبھن، نہ سانبھن، تینوں کیہ؟" تاں اوہ اگوں پُٹھی لڑن پیندی، "کیوں، میرا نہیں ایہہ گھر؟"

ویاہ توں بعد میں اِک وار مُنی نوں پچھیا، "مُنی اِک گل تے دس۔" کہن لگی، "کیہڑی؟" میں کہیا، "ہُن جد توں آؤنی ایں تاں تیرے ساہمنے اندراں وچ گھٹا جمیا ہوندا اے۔ شیواں ایدھر اودھر کھلریاں رہندیاں نیں۔ ہُن توں کدی ہتھ نہیں ہلایا۔" کہن لگی، "ماں ڈر لگدا اے۔" میں پچھیا، "کِس گل توں؟" آکھیوس، "گھر والیاں توں، کدھرے کہہ ای نہ دین ساڈا گھر اے اسیں سانبھیئے، نہ سانبھیئے، تینوں کیہ؟"

میں کہن نوں کہہ سکدی ساں کہ توں تے لڑن نوں پیندی ہوندی سیں کہ میرا نہیں ایہہ گھر؟ تے ہُن! پر میں کہیا نہ۔ شاید ایس لئی کہ میں اوہدی گمبھیرتا وچ وادھا نہیں ساں کرنا چاہندی۔

تروینداگزارن آئی مُنی توں میں پچھیا، "تیرا جی تاں لگا ہویا نہ اوتھے؟"

اگوں نِمھا جیہا ہس کے کہن لگی، "ہاں، پر اجے خواباں چ واتاورن ایتھوں دا ای ہوندا اے۔"

مینوں مُنی دا بالپن چیتے آؤندا اے۔ گلی وچ کوئی جنج ڈھکی سی۔ پچھلے پہر اسیں سبھے ای سیجل اکھیاں نال کُڑی نوں وِداع کر رہے ساں۔ میریاں لتاں نال چمبڑی مُنی نے میتھوں پچھیا سی، "تسیں لوک رون کیوں ڈہے او؟" میں دسیا، "رجی اپنے گھر چلی اے۔" مُنی نے پھر سوال کیتا سی، "آپاں رجی کیوں روندی اے؟" میں اپنی گل دہرائی سی، "رجی اپنے گھر چلی اے۔" ایہہ سُن کے مُنی نے کہیا سی، "جے اپنے گھر چلی اے تاں پھر روندی کیوں اے؟" ایس گل دا کوئی ولدا دین دی بجائے مُنی نوں چُک کے میں اپنی ہِک نال گھٹ لیا سی تے واہو داہی اوہنوں چمن لگ پئی ساں۔

مُنی بالڑی ای سی جدوں اِک وار دوڑدی ہوئی آئی تے کہن لگی، "ماں تینوں ہاسے والی اِک گل دساں؟" میں کہیا، "دس۔" تاں بولی، "تائی وانڈھیوں ہو کے آئی آ۔" میں پچھیا، "تائی کیہڑے پنڈوں آئی ایں؟" اکھے، "اپنے پنڈوں۔" تے جد میں کہیا، "ایہہ کِس دا پِنڈ اے؟" تاں کہیوس، "تائے دا۔" گل سنا کے مُنی دا ہاسا نہیں سی تھمیا جا رہیا۔

جدوں کسے ورانگ وی عورت نوں 'طلاق' ترے بول کسے تھاں توں بے دخل کر سکدا ہون تاں اوس تھاں نوں اوہ اپنا کویں کہہ سکدی اے؟ میرے من وچ خیال آیا، پر مُنی نال سانجھانہ کیتا، کیونجو میں اوہنوں سوچ وچ پا کے اوس دا ہاسا نہیں ساں کھوہنا چاہندی۔

جدوں اجے منی دے ویاہ نوں بہتا چِر نہیں سی ہویا، میں کدی کدی سوچدی، اید کیں آئی تے پورے چھ مہینے رکھاں گی اوس نوں۔ پر پھر اپنی ایس سوچ اُتے ہاسا آ جاندا۔ بھلا اوہدے اُتے ہُن ساڈا کیہ اختیار؟ پھر ایہہ بولی میرے ہوٹھاں اُتے آ جاندی:

'ماپے

لاڈاں نال پال کے دِھیاں

ہو جان پرائے آپے'

تے میں سوچدی کہ ہُن تے سائیاں دی مرضی، رہن دین، نہ رہن دین۔ نالے دِھیاں سوہرے گھر ای سوبھدیاں نے۔

اِک وار مُنی دا سوہرا آیا ہویا سی اوس نوں لین کہ گوانڈھیاں دی سلمیٰ وی سوہریوں آ گئی، مُنی دے بچپن دی سہیلی۔ ہُن مُنی دا جی کرے کہ سلمیٰ آئی اے تاں اسیں دونویں کجھ دِن اکٹھیاں رہ لئیے۔ اِک دُوجی کول بیٹھیئے، کجھ سنیئے، کجھ سنائیے۔ مُنی چاہے کہ اسیں اجے بھیجن توں انکار کر دیئے، پر اوہدا سوہرا پہلی وار لین آیا سی، اوہنوں خالی نہیں ساں موڑ سکدے اسیں۔ ایس لئی مُنی نوں جانا پیا۔

اِک وار مُنی دی خالہ آئی ہوئی سی کہ مُنی وی آ گئی۔ اوہدی خالہ کہے کہ منی اید کیں ساڈے چل۔ میں کہن لگی ساں کہ نہ بھین، ہُن مُنی بیگانی امانت اے اسیں نہیں گھل سکدے کہ مُنی آپ ای بول پئی، "میں ضرور جاندی، پر خالہ اوتھے جان ولوں میں پچھیا ہویا نہیں۔ اپنی مرضی نال چلے جاؤ تاں پھر غصے ہوندے نے۔"

ہُن جد آئے تے میں کہنی آں، "بھیڑیئے اینا چِر؟" تاں کہے گی، "گھر دے کماں توں ویہل ای نہیں مِلدا۔" پھر میں غصے دی روں وچ کہنی آں، "خورے کیہڑے کماں وچ رُجھی رہنی ایں توں؟"

اُنج بھاویں میں اندروں شانت ہوندی آں کہ دِھی اپنے گھر وچ واہوا رُجھی ہوئی اے۔

دِھیاں نوں ٹُرن لگیاں ضرور کجھ نہ کجھ دات دینی بن دی اے۔ سکھنیاں نہیں ٹوریدا۔ اوہناں وی کیسر ڑاسدا اایہی کھاندیاں رہنا ہونداا اے، پریکے گھروں آس ہوندی اے دِھیاں نوں پیکے گھر دی شے دی ہُس ہوندی اے۔ پچھلی وار جد میتھوں پیار لے کے ٹُرن لگی تاں میں کہیا، "ٹھہر جا مُنی! تھوڑا گڑ لیندی جا۔" میں ایہہ کہندیاں ہویاں نونہہ ول جھا کیا سی، جس دا مطلب سی کہ اوہ اُٹھ کے گٹھڑی بنھ دیوے، پر اوہ ہلی نہیں۔ تے جدوں میں آپ اُٹھ کے اندر ول جان لگی تاں مُنی نے کہیا، "نہیں ماں... رہن دے، میں کتھے بھار چکی پھراں گی۔" تے دہلیز توں پار ہو گئی۔

شاید مُنی نوں کجھ بھاس گیا سی...

ایہہ گھر جو کدی میرا گھر سی ہُن میری نونہہ دا گھر اے۔ مُنی وانگ مینوں آپ بھوٗآوٗنداا اے تے گھر دی کسے شے نوں ہتھ لاوٗن لگیاں میں اندروں ڈول جاندی آں۔

***